FLORI DE-O ZI ÎN REVISTA *COSINZEANA* (1911)

CAMELIA GABOR
Muzeul Civilizației Dacice şi Romane, Deva
cameliagabor@yahoo.com
CAMELIA MARIA STANCIU
Muzeul Civilizației Dacice si Romane, Deva
stanciucamelia@ymail.com

Cuvinte cheie: revistă, Cosinzeana, rubrică, Flori de-o zi, Sebastian Bornemisa, Orăştie
Keywords: magazine, Cosinzeana, rubric, One-day flowers, Sebastian Bornemisa, Orăştie

Lucrarea îşi propune o privire mai atentă asupra rubricii „Flori de-o zi" din revista ilustrată, în limba română, „Cosinzeana", din anul 1911. Erau aduse în atenția românilor subiecte diferite, mai mult sau mai puțin cunoscute, prin care se încearcă ridicarea nivelului de cultura generala a romanilor, fapt ce reiese din diversitatea domeniilor acoperite de aceasta rubrică, ca de altfel întregul conținut al revistei.

Revista literară ilustrată, de limbă română, *Cosinzeana,* a fost întemeiată de Sebastian Bornemisa[1], în calitate de proprietar şi editor, dar şi poet şi autor de articole. Printre colaboratorii de seamă ai revistei s-au numărat Ion Agârbiceanu, Aron Cotruş, Liviu Rebreanu, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Zaharia Bârsan, Alexandru Ciura şi Aurel Zegreanu. *Cosinzeana* a fost tipărită, la început, în Tipografia Nouă a lui Ioan Moța[2], până la 5 ianuarie 1913. De la această dată începe să fie tipărită la Editura Librăriei Naționale Sebastian Bornemisa.

Primul număr a apărut în 15 octombrie 1911, propunându-şi ca până la sfârşitul anului să apară de două ori pe lună, pentru a testa publicul, ca din anul 1912 să apară de trei ori pe lună, sau chiar săptămânal. Obiectivul este realizat deoarece din ianuarie 1912 va fi tipărită săptămânal, până la 7 februarie 1915, când, atât din cauza crizei declanşate de Primul Război Mondial, cât şi datorită plecării pe front a redactorului-şef, apariția revistei este sistată. O a doua serie va exista, între 1922-1928, la Cluj, avându-l ca director tot pe Sebastian Bornemisa. Prețul unui abonament pentru primele exemplare a fost de o coroană pentru cititorii din Imperiul Austro-Ungar şi de 2 coroane pentru cei din „România, America şi altă străinătate"[3]. Prețul unui „ecsemplar" a fost de 30 de bani. Bornemisa şi colectivul de tineri literați români, plecau la drum conştienți fiind de faptul că vor întâmpina greutăți, dar se bazau pe avântul tinereții şi pe dorința de a realiza un lucru bun şi cinstit. De altfel chiar numele revistei este acela al eroinei basmelor româneşti, întruchiparea frumuseții şi a bunătății[4]. Obiectivul revistei, fixat încă din primul număr este acela de a promova frumosul, în toate ipostazele lui, şi de al împărtăşii unui număr cât mai mare de români (cititori), pentru a le oferi câteva clipe de seninătate şi satisfacție spirituală[5].

„Dacă vom afla vreodată, că munca noastră a făcut câtuşi de puțin bine, dacă ni se va spune în cândva, că multor fețe însetate după clipe senine în această viață de zbuciumări,

[1] Razba 2004, p. 71.
[2] Razba 2004, p. 352.
[3] *Cosinzeana* 1911, nr. 1, p. 1.
[4] Kernbach 1983, p. 37.
[5] *Cosinzeana* 1911, nr. 1, p. 15.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

le-am adus cu fiecare număr al *Cosinzenei* măcar câte o rază de senină plăcere sufletească, suntem mulțumiți de munca noastră, căci atunci nu zadarnic muncit-am”[6].

Aşa cum este şi normal, literatura ocupă locul principal în paginile revistei. Totuşi, alături de ea, îşi găsesc reflectarea aici, o multitudine de probleme, de la cele de limbă şi învățământ, la cele de religie şi sport; de la istorie la ştiințele naturii.

În paginile revistei întâlnim poezii, nuvele, recenzii, povestiri istorice, ştiri, fotografii ale unor opere de artă, personalități sau peisaje, dar şi rubrici ce se vor a fi permanente: *Flori de-o zi*, *Spicuiri literare* (reproduceri din opere literare), *Rânduri mărunte* (dialog cu cititorii), *Ghicitori ilustrate*, *Bibliografie* (noutăți editoriale).

În acest articol ne propunem să aruncăm o privire mai atentă asupra rubricii *Flori de-o zi*, titlu ales în concordanță cu scopul declarat al rubricii, acela de a publica „…frânturi de gânduri, impresii scurte, notițe în pripă, lămuriri necesare, noutăți interesante şi alte fărâme literare fără pretenții deosebite”[7]. Textele publicate aici vor fi „…ca adevăratele flori de-o zi, cari au o viață scurtă, dar frumoasă, adunate de *Cosinzeana* de pe câmpiile înflorite ale gândirii şi simțirii omeneşti, de orice fel, din ori ce domeniu”[8]. Vrem să readucem în prim plan câte ceva din frumusețea şi curățenia sufletelor de altădată. Felurite subiecte, mai mult sau mai puțin cunoscute, mai mult sau mai puțin la îndemâna publicului larg, erau aduse în atenția românilor. Am citit cu plăcere şi cu amuzament în unele cazuri, mai multe informații publicate la această rubrică în urmă cu 90-100 de ani. Ce era la ordinea zilei acum un secol?

„Flori de-o zi”, debutează de fapt începând cu numărul 2 din noiembrie 1911 unde sunt prezente cititorului cinci subrubrici. Prima, *Cântărețul*, semnat cu inițialele S.B. (Sebastian Bornemisa). O povestioară scurtă şi plină de tâlc, un cântăreț venit într-un oraş de provincie, stârneşte mare zarvă cu prezența sa, la început de toamnă. Localnicii veniți în număr mare să-l asculte sunt dezamăgiți de faptul că deşi interpretează foarte frumos un cântec la vioară şi „lumea a rămas ca-nmărmurită sub vraja cântecului”, acesta a refuzat să mai cânte şi altceva. Lumea pleacă înjurându-l, doar plânsul „înăduşit” al unei tinere îl fac să „scapere o lacrimă” şi „cântă încă-odată în sala goală şi tristă şi scundă”. Povestioara se termină brusc, dar lasă cititorului un final cu happy-end (muzicianul cântă pentru singura ființa care a înțeles trăirile lui).

A doua subrubrică este de fapt explicația unei „icoane” (fotografie sau litografie) care este reprodusă la pagina 20. Este descris Palatul Dogilor din Veneția, „…zidit în veacul al XV-lea, în stil gotic”, care în trecut a funcționat ca tribunal, fiind legat de „uriaşele temniți, cu înfățişare tristă şi neagră” printr-un pod care „cu drept cuvânt fost numit el Podul Suspinelor, căci cel ce peste el spre dreapta trecea în împărăția neagră a desnădejdii se ducea…. Acolo ăl aştepta ori robia grea, ori moartea”[9]. Informația dată aici este o contribuție importantă la cultura generală.

Graiul vremii este o invitație de a arunca o privire în istorie, o invitație la învățămintele trecutului, la cumpătare. Povesteşte despre faptul că Henric IV (rege al Navarei 1572-1610, din 1589 şi rege al Franței) întemeietorul dinastiei de Burbon, avea doar 23 de cămăşi la moartea sa, multe totuşi comparativ cu cea mai bogată prințesă a curții regale care avea doar două. Ce purta ziua, se spăla noaptea şi invers. Nici în timpul marelui Ludovic al XIV-lea, rege al Franței şi Navarei (1643-1715), lucrurile nu păreau să se fi îmbunătățit prea mult din moment ce regina Maria Tereza le spunea

[6] *Cosinzeana* 1911, nr. 1, p. 15.
[7] *Cosinzeana* 1911, nr. 1, p. 15.
[8] *Cosinzeana* 1911, nr. 1, p. 15.
[9] *Cosinzeana* 1911, nr. 2, p. 27.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

doamnelor de la curte, cam înfumurate, „Noi damele de la curte, nu am fost, ca domnişoarele de azi. Aveam de tot două cămăşi, şi dacă se rupeau cumpăram altele”[10]. Concluzia este oarecum retorică: „Vedeţi dumniavoastră, ce vremi erau pe-atunci, dar ia uitaţi-vă azi în garderoba unei dame de-a noastre!”[11].

Ce-a de-a patra subrubrică, aşa cum rezultă chiar din titlu este dedicată analizei situaţiei internaţionale, mai exact o ştire despre războiul izbucnit la 29 septembrie 1911 între Italia şi Turcia, război cunoscut şi ca războiul libian sau tripolitan. Ştirea este legată de cele două ilustraţii prezente în paginile revistei, una din Tripoli cu Arcul de Triumf al împăratului Marcus Aurelius şi cealaltă reprezentând o scenă cu retragerea garnizoanei turceşti din Tripolis pe care le şi explică. Privind în urmă, ştiind ce avea să se întâmple trei ani mai târziu, ştirea ne dezvăluie un fin analist al situaţiei internaţionale. „Cam de-o lună de zile a zburat de pe vasele de război italiene întâiul glonţ de tun, la Preveza, dând semnalul pentru un război a două popoare, din care prea uşor se poate aprinde întreaga Europă (s.n.).” Fraza subliniată este un indiciu clar al faptului că Sebastian Bornemisa era un fin cunoscător al stării tensionate ale relaţiilor dintre statele europene.

Ultima subrubrică *Văleatul*[12] *omului*, este pur şi simplu o informaţie despre apariţia cărţii *Graiul Vremurilor*, apărută la editura *Neamul românesc* şi care putea fi găsită la *Librăria Naţională* din Orăştie, patronată de Bornemisa, la preţul de 2.20 coroane. În revistă este reprodusă o povestioară-fabulă despre un cioban căruia disperarea îi dă curaj să înfrunte Moartea iar pilda o sintetizează Tudor Panfilie: „Numai cine cearcă răul la izvoare, îşi află lecuire: dar n’aşteptaţi ziua cea de pe urmă a durerilor voastre, când amaru uscă întreaga putere din braţe şi suflet”[13].

Podul suspinelor din Veneţia este prezentat în câteva cuvinte, la pagina 20 al aceluiaşi număr apare şi imaginea podului, pentru o mai bună exemplificare.

În numărul 3 din 15 noiembrie 1911, găsim *Povestea ochilor cari mint*, o poveste plină de sensibilitate, poveste personală care găseşte similitudini în atâtea suflete. O poveste simplă de dragoste, în care el se îndrăgosteşte de ochii ei care „…spuneau o poveste aşa de frumoasă şi plină de curăţenia unei iubiri de primăvară”, ochi care reflectau ceea ce credea că este un suflet bun, cuminte, blând şi credincios, „… cum am dorit întotdeauna să fie un suflet”[14]. Povestea are sfârşit eminescian, de *Floare albastră*. După câteva luni fata s-a „fidanţat”[15]. „Acum a trecut de-atunci multă vreme, dar tot mă mai gândesc la ei. Nu că i-aş mai iubi, dar uite aşa numai să-mi treacă vremea. Şi vremea trece. Şi bag de seamă, că trec şi eu. Şi cum n-aş vrea să treacă vremea, să mai pot odată fi iar ce-am mai fost! Cât aş dori să mai pot iar crede în ochii cuiva. În ochii uneia încă. În ochii celeia de pe urmă, care singură mi s-a putut furişa încă în suflet. Să le mai îndrug iar cântece în amurgul serii, când scapătă soarele după creasta munţilor. Dar nu mai pot, că vezi povestea ochilor cari mint, e azi pentru mine – învăţătură”[16]. Şi totul este trist în lume…

În subrubrica *Războiul sfânt*, despre războiul turco-italian, Bornemisa este părtinitor, deşi creştin, făcând din rândurile scrise un comentariu şi nu o ştire: „intrarea armatei italiene în Tripolitania, cam pe nedrept, a produs multă nemulţumire în

[10] *Cosinzeana* 1911, nr. 2, p. 27.
[11] *Cosinzeana* 1911, nr. 2, p. 27.
[12] Durată a vieţii, trai: vezi MDA 2003, p. 1187.
[13] *Cosinzeana* 1911, nr. 2, p. 26.
[14] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[15] Căsătorit.
[16] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

popoarele băştinaşe de aici, cari se simţiau mulţumite sub stăpânirea Turcilor, de-o lege cu ele, şi drept răspuns la atacul acesta au declarat *războiul sfânt* împotriva creştinilor Italieni"[17]. Tot acum explică şi cele două imagini prezente în paginile revistei, una înfăţişând „preoţii mahomedani" (imami) chemând la djihád, ale căror urmări s-au văzut „…la Benghazi şi în alte ciocniri, unde trupele turceşti şi arabe au câştigat strălucite învingeri asupra armatei italiene"[18], cealaltă înfăţişând un soldat italian din trupele de elită (bersaglier)[19].

Bornemisa aduce un omagiu postum unui scriitor francez valoros de romane de senzaţie, Guilbert Guinhard, în subrubrica *Moartea unui poet al plebei*. Guinhard nu era un scriitor în adevăratul sens al cuvântului ci „un scriitor de porunceală"[20]. Aflăm apoi despre literatura numită de senzaţie că era scrisă de două tipuri de scriitori, unul numit *patron* şi celălalt numit *negru*. Primul este cel care are ideea romanului şi face schiţa pe scurt. Cel de-al doilea scrie celelalte zece-treizeci de mii de rânduri, care completează firul povestirii. Însă meritul şi-l asumă doar patronul. Guinhard făcea parte din această ultimă categorie, fiind unul deosebit de talentat, recunoscut doar postum pentru „….succesul romanelor de senzaţie, pe cari le citea în timpul din urmă în Paris în număr foarte mare plebea: servitoarele, birjarii, măturătorii de străzi şi alte strate de jos ale locuitorilor"[21]. În opinia noastră această ştire/comentariu se constituie într-un model cultural de urmat, prin prezentarea categoriei de public cititor al Parisului, un îndemn la lectură pentru categoriile de jos ale societăţii.

Întâiul martir al presei, vorbeşte despre studiul scriitorului italian Paolo Picca, despre ziariştii/scriitorii martiri din statul dominat de biserica italiană, din partea căruia „…o mulţime de scriitori au fost întemniţaţi, spânzuraţi şi decapitaţi pentru cutezanţa cu care şi-au spus unele păreri despre biserică"[22]. Primul martir al ziaristicii, după „învăţatul scriitor al trecutului italian" amintit, este poetul şi ziaristul Niccolo Franco din Benevento. „Acesta, în sonete latine sbiciuise curtea papei Paul IV (*1559-1565 n.n.*), şi pentru asta a fost tras în cercetare criminală şi dela spânzurători numai moartea grabnică a papei l-a scăpat"[23]. Bravul ziarist însă, nu s-a speriat ci a continuat să aibă o atitudine critică faţă de biserică. Nici enciclica papei Pius V (1566-1572) care îi ameninţa pe cei care publică ştiri care puneau în lumină proastă slujbaşii bisericii nu curmă verticalitatea ziaristului. În final inchiziţia îl condamnă şi „…şi-a sfârşit viaţa în furci"[24].

În numărul 4 din 1 decembrie 1911, prima subrubrică este destinată istoriei. La pagina 43 este publicat un colaj fotografic[25] avându-l pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza în centru, în ţinută militară de paradă, iar în fundal 12 fotografii avându-l tot pe Cuza ca personaj central, surprinzând-ul în principalele momente ale scurtei sale domnii, de la realizarea Unirii până la moartea marelui om de stat. În partea scrisă este adus un elogiu domnitorului şi reformelor sale. Sebastian Bornemisa consideră domnia lui Cuza ca fiind una din cele mai însemnate pagini din istoria neamului *nostru*. Este interesant cum Bornemisa îşi asumă istoria românilor, ceea ce reflectă o anumită stare de spirit din comunitatea românească din Ardeal. Să nu uităm că revista apare cu şapte

[17] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[18] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[19] Similar vânătorilor de munte: vezi DEXI 2007, p. 212.
[20] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[21] *Cosinzeana* 1911 ,nr. 3, p. 39.
[22] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[23] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[24] *Cosinzeana* 1911, nr. 3, p. 39.
[25] *Cosinzeana* 1911, nr. 4, p. 43.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

ani înainte de Marea Unire, în Transilvania, într-un moment în care unirea era doar un vis frumos.

Drumul spre fericire, se vrea a fi o reflecție moralizatoare asupra căsătoriilor din timpul său. Evidențiază discrepanța dintre visul de iubire a tinerelor fete şi meschinul interes material pe care îl au vânătorii de zestre. „Şi iată ce vrem să scriem! Vrem să ne revoltăm împotriva felului de căsătorie de astăzi şi să revoluționăm sufletele dornice de o iubire curată şi nemeşteşugită. Căci felul cum astăzi se fac căsătoriile, iubirea pe care o visează la şaisprezece ani o fată, senină şi plină de curățenie, e un vis numai, un vis. ” Condamnă cu vehemență existența zestrei ca o condiție pentru ca fetele să se poată căsătorii şi mai ales lipsa de scrupule a tinerilor pretendenți la însurătoare, care numai acest lucru îl urmăresc, chiar daca mulți dintre ei abia pot „…îndruga câteva vorbe cu înțeles, vorbindu-ți de planurile lui în stil mare şi de zestrea ce-o caută. ” Bornemisa consideră vânătoarea de zestre ca pe o „boală” a cărei „leac” îl caută peste ocean tocmai în America, unde activa o ligă care lupta împotriva obligativității zestrei. Consideră că abolirea zestrei este singurul drum spre a readuce fericirea în căsnicie pe care o vede ca pe o „…cetățuie împotriva imoralității”[26].

Din Tripolitania, nu mai sosesc veşti importante. Sezonul ploilor a întrerupt luptele, ambele tabere aşteptând timpul potrivit pentru reluarea acestora. Imaginile din zona de conflict, tot două, prezente în paginile revistei sunt explicate în această subrubrică: prima reprezintă arabi în plină acțiune încercând să doboare „maşinile de zburat cu cari italienii fac spionagiu”, iar a doua prezintă o moschee transformată în „cetățuie” de italieni, din care „puşcă după duşman din coridorul de pe care glasul preotului chema înainte de război poporul la rugăciune”[27].

În ultimul număr din anul 1911, rubrica *Flori de-o zi*, are doar două subrubrici. Prima este un elogiu adus poetului, eseistului şi dramaturgului belgian Maurice Maeterlinck. Vasile Stoica scrie pe scurt biografia scriitorului: „poet al tainei ce ne împrejmuie, al inconştientului, al ideii înainte de a deveni idee, al sentimentului înainte de a fi sentiment, al impulsurilor obscure…”[28] şi principalele etape ale filozofiei sale care are în prim plan viața omului care este în viziunea sa „…o ființă neputincioasă în mijlocul eternului mister, ursit să rabde şi să sufere toate capriciile forțelor necunoscute, că orice împotrivire e zadarnică şi că însuşi scopul vieții se pierde în întuneric nelăsând nici o fericire”[29]. Stoica este empatic cu scriitorul belgian în privința întrebării fundamentale care îi marchează opera: „Ce rost, ce farmec are viața? A simțit şi Maeterlinck povara acestei întrebări, dovadă că am putut-o simți noi, dar n-a putut da nici un răspuns”[30].

Cea de-a doua subrubrică, intitulata *O lume care dispare*, este tot un comentariu, subiectiv, de politică externă. Se referă la Revoluția chineză din 1911, care va duce la sfârşitul Chinei imperiale, aşa cum s-a format şi a dăinuit două milenii. Comentariul pleacă de la impresia puternică pe care fotografia unui chip care „… arăta un om îmbrăcat în haine largi, pestrițe, cu ochii aşezați piezişi în cap, cu fața galbină, ca ceara, din care bunica sucea lumânări în vinerea paştilor, şi tuns jur-împrejur pe cap afară de creştet, de unde se prelingea la vale o coadă groasă, chică, cum îi zic fetele pe la noi”[31].

[26] *Cosinzeana* 1911, nr. 4, p. 51.
[27] *Cosinzeana* 1911, nr. 4, p. 52.
[28] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 63.
[29] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 63.
[30] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 63.
[31] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 63.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro

Fotografia unui chinez deci, care a stârnit curiozitatea de a afla mai mult despre China, despre „…ce fel de om e şi pe unde trăieşte acest soiu de viețuitori”[32]. Urmează apoi o scurtă incursiune în istoria milenară a Chinei, un comentariu nostalgic privitor la religia şi obiceiurile chinezilor. Autorul îşi exprimă clar sentimentele de nefericire provocate de „europenizarea” Chinei: „Sărmani chinezi, eu regret schimbarea aceasta a voastră, şi vă compătimesc! Fugiți, fugiți de civilizația europeană cu aierul ei rece, înfiorător şi nu lăsați să vi se răpească cea din urmă licărire de poezie sfântă: credința voastră în Nirvana, pe care noi cei din Europa nu o avem, cu toate că poate o dorim atât de mult. În codrii voştri seculari, cu zâne şi cu feți-fumoşi, în colibele voastre scunde locuieşte azi mulțumirea, visul şi credința. La ce să perdeți aceste trei arme sigure ale fericirii pământene, de dragul unei spoieli, hâdă, rece, desgustătoare, căreia noi ne-am obicnuit să-i zicem *civilizație*”[33].

În opinia noastră prin aceasta rubrică se încearcă implicarea în viața comunității prin ridicarea nivelului de cultură generală a românilor cititori ai revistei, într-o perioadă de avânt cultural în Europa Centrală, fapt ce reiese din diversitatea domeniilor acoperite de rubrica *Flori de-o zi*, ca de altfel întregul conținut al revistei.

Bibliografie

Cosinzeana 1911, nr.1 – *Cosinzeana*, anul I, nr. 1, 15 octombrie 1911.

Cosinzeana 1911, nr.2 – *Cosinzeana*, anul I, nr. 2, 1 noiembrie 1911.

Cosinzeana 1911, nr.3 – *Cosinzeana*, anul I, nr. 3, 15 noiembrie 1911.

Cosinzeana 1911, nr.4 – *Cosinzeana*, anul I, nr. 4, 1 decembrie 1911.

Cosinzeana 1911, nr.5 – *Cosinzeana*, anul I, nr. 5, 15 decembrie 1911.

DEXI 2007 – *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române,* Chişinău, 2007.

Kernbach 1983 – V. Kernbach*, Dicționar de mitologie general*ă, Bucureşti, 1983.

MDA 2003 – *Mic dicționar academic*, vol. IV, Bucureşti, 2003.

Razba 2004 – M. Razba, *Personalități hunedorene*, Deva, 2004.

One-day Flowers in *Cosinzeana* Magazine (1911)

Abstract

The article proposes a closer look on *One-day flowers* rubric, in *Cosinzeana* illustrated magazine, wrote in Romanian language, in 1911. They brought to the Romanians attention different topics, more or less known, which seeks to raise the level of general culture of the Romans, which shows the diversity of the areas covered by this section, as the entire content of the magazine.

[32] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 63.
[33] *Cosinzeana* 1911, nr. 5, p. 64.

www.mcdr.ro / www.cimec.ro